THE HEBREW JOURNAL
דער אידישער זשורנאל
H. Winberg, Pres. & Gen. Mgr.
The Only Daily Jewish Newspaper In The Province of Ontario
PUBLISHED BY
CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD.
251—253 Queen Street West Telephone Adelaide 3967
Subscription Rates $6 PER YEAR, $3.50 SIX MONTHS
Single Copy — 3 cents
Entered as Second Class Mail Matter at C. P. O. Toronto Ont.
January 22nd 1913

דער לאנגישער שלום פון דער בער־לינער אימיגראציאנס־באראטונג

אונטער'ן פארזיץ פון דר. מ. קריינין, איז אין בערלין לעצטע וואך פארבייקומען א קאנפערענץ, אויף וועלכער עס זענען אנווזעזענד געווען די טוער פון דעם אידישען אימיגראציאנס קאמיטעט, און א גרופע אידישע זשורנאליסטען. וועלכע האבען זיך געפונען אין בערלין, און אויף דער דאזיגער קאנפערענץ, האט דר. א פארטרעטער פונ'ם קאמיטעט אפגעגעבען אן אינטערעסאנטען באריכט.

אט זענען עטליכע אויסצוגען:

פון די הונדערט אין צוואנציג טויזענט אידישע אימיגראנטען, וועלכע פלעגען אמאל אויסוואנדערען פון אייראפע קיין אמעריקע, האבען לעצטען יאהר, אלס רעזולטאט פון דער קריזאטא, אויסגעוואנדערט בלויז ארום צעהן טויזענט.

פאר'ן לעצטען יאהר האבען אויסגעוואנדערט קיין ארגענטינא נא הענט צו 9000 אימיגראנטען; און קיין קאנאדע נאהענט צו 8000. „אונ־טער די איצטיגע אומשטענדען איז פאלעסטינא דאס לאנד וואס פאר־נעהמט דעם ערשטען פלאץ אין אידישער אימיגראציע", האט דר. דעיאר אנגעוויזען. פאר'ן לעצטען יאהר האבען קיין פאלעסטינא אויסגעוואנ־דערט מעהר אימיגראנטען ווי אין וועלכען עס איז אנדער לאנד.

באריכטעדזיג אז ארום אין ארום איז די אלגעמיינע צאהל אידי־שע אימיגראנטען פאר'ן לעצטען יאהר געווען נאהענט צו פערציג טויזענט, אייסער יענע וועלכע האבען אימיגרירט קיין פאלעסטינא, האט דר. דעיאר אנגעוויזען אז די לאנגע אין דער אימיגראציאנס ארבייט האט זיך זינט 1921 שטארק געביטען.

אנשטאט דעם וואס ביז 1921 איז געשטאנען די פראגע צו רעגולי־רען די גרויסע כוזאליע פון אידישער אימיגראציע, שטעהען מיר איצט איינגאנצען אין אנדער פראגע, פאר א פראגע פון געפינען נייע לע־דער פאר אימיגראציע.

אין זיין באריכט האט ער אויך איבערגעגעבען אז פערציג פרא־צענט פון די 7000 אידישע אימיגראנטען וואס זאלגערען זיך אין די איי־ראפייאישע פארטען, האבען געקלאגט א מעגליכקייט פארטצוזעצען זייער רייזע און געבליבען נאר 4000 אימיגראנטען פאר וועלכע מען דארף זיך איצט זארגען.

ארום 4000 אימיגראנטען געפינען זיך איצט אויך אין קייבא, האי־עיינגיט שטאאטען. זייער לאגע איז א שוידערליכע, אין „די אמעריקען עמוידרזשענסי קאמיטע" האט זיך אונטערגענומען זייער לאגע צו פאר־גרייגערען.

אין איינקלאנג מיט די באשלוסען וואס זיינען אנגענומען געווארען אויף דער פראגער קאנפערענץ האט די פאראייניגטע אידישע אימיגראצי־אנס קאמיטע געשלאסען אן אפמאך מיט אלע לענדער ארום רוסלאנד צו פארזיכערען דארט לעגאלע רעכט פאר די רוסישע אימיגראנטען, וואס פאהרען דורך איבער יענע לענדער פון רוסלאנד אין אנדערע לענדער, אין רעדענדיג וועגען דער לאגע פון די אידישע אימיגראנטען אין פוילען האט דר. דעיאר אנגעוויזען אז אין פוילען האבען זיך איצט אלע אידישע אימי־גראציאנס געזעלשאפטען פארא איינינט צו טאן געמיינזאמע חילפס ארבייט פאר די אימיגראנטען.

דאס זענען די אינטערעסאנטסטע פינקטען פונ'ם באריכט, אין דעם מוסר השכל איז דערפון לייכט ארויסצוזעהען.

די הייפט־פראגע ארום דער אידישער וואנדערונג איז יעצט די פראגע פון לענדער, וואהין מען זאל קענען איינוואנדערען.

און פאלעסטינע פארנעהמט יעצט דעם הייפט־פלאץ אין דער אידי־שער איינוואנדערונג, זאגט דער באריכט.

און צווישען די צוויי באמערקונגען איז פארהאן די לאנגישע פאר־בינדונג.

פארגרעסערען די מעגליכקייט, אז פאלעסטינע זאל קענען אריינ־נעהמען וואס מעהר אידישע וואנדערער.

דאס איז דער רוף פון דער צייט!

דאס איז מעהר ניט קיין פראגע פון ציוניזם, נאר פון געפינען אן אפדאך פאר די אייביגע וואנדער.

און צו וואס פאר א פארטיי מען זאל ניט געהערען דארף מען ניט מורא האבען צו ציהען דעם לאגישען שלום פון דעם.

די טראגעדיע פון סט. דייווידס

די לעזער פון „זשורנאל" זייסען שוין וועגען דער טראגישער אדער העלדישער געשיכטע, וואס האט פאסירט אין סט. דייווידס, ווען די פרוי פון א באנק־מענעדזשער האט דערשאסען אן אוקראינער באנדיט, ווען דער לעצטער האט געמאכט א „האלד אפ" אויף איהר מאן.

חוץ די פיעלע פארשיעדענע באריכטען ארום דער דאזיגער פאסי־רונג, איז אויך אנגעקומען פאלגענדע נייעס פון האמילטאן:

„דאס שפיעלען אויף דייס־פערד זויים אויס אומדירעקט צו זי', פארענטוואָרטליך פאר דעם, וואס מעט קאלידי איז געזוואָרען א פאר־ברעכער. און האט באצאהלט מיט'ן לעבען, בשעת'ן איבערפאל מיטוואך פריה אויף דער אימפיריעל באנק אפטיילונג אין סט. דייווידס.

זיין אלמנה האט ערקלערהט, אז זי האט געגלויבט, אז איהר מאן האט געהאט אין באנק צוויי טויזענט דאלאר. און זיין באנק־ביכעל האט געצייגט אזא דעפאזיט, וואס איז געמאכט געוואָרען מיט א פאר וואכען צוריק. אבער טרס. קאלידי האט נים געוואוסט פון דעם. אז ער האט פארשווענדט זיינע אפשפארונגען, ביז וואנען זי איז פריטאג געגאנגען אין באנק אריין „קעשען א טשעק" אין צוזאמענהאנג מיט איהר מאנ'ס לויה.

ווי פריינט פונ'ם טויטען באנדיט האבען ערקלערהט פאר דער פא ליציי, האט ער שטענדיג געשפיעלט אין פערד־רייסעס. און ביי די לעצטע האמילטאנער רייסעס, האט ער געשפיעלט אויף זעהר גרויסע סומען. עס איז איהם אבער געגאנגען שלימזדיג, און דעם לעצטען טאג פון די רייסעס האט ער אויך פארלוירען די לעצטע אפשפארונגען זיינע, פון די צוויי טויזענט דאלאר.

עס איז ניט די ערשטע ערשיינונג און אויך ניט די לעצטע — דער אומגליק איז אבער וואס מענשען לערנען זעהר וועניג פון אזעלכע טראגע־דיעס, אז ווי שטעטערלינגען ציהט זיי אלץ צום פייער, וואו מען צאהלט אפט אפילו מיט'ן לעבען.

אין דער „סטאר" איז ערשינען אן אינטערעסאנטער ארטיקעל וועלכער איז איבערגעזעצט געוואָרען פון דער „וואנ־קאווער רייליי פראָוויזיאָנס" וועגען א געוואנ־טער אונטערנעהמונג פון א גרופע מענ־שען וואס האבען נאך שווערער מיה און שרעקליכע איבערלעבונגען דערגרייכט דעם שפיץ פון דעם העכסטען באנג אין קאנאדע „מאונט לאגאן" וועלכער גע־פינט זיך ניט ווייט פון אלאסקא.

די עקספעדיציע איז באשטאנען פון פאלגענדע פערזאָנען: קאפיטאן א. מעק־קארטי פון וואנדערמיר ב. ק.; קאלאנעל וו. פאסטער פון וואנקאווער; ה. לאמבערט פון דעם געאלאגישען אפטיילונג אין אטא־וואַ, און א געוויסער מר. טיילאר, א קענע־דער ביירגער פון דעם קליינעם שטערמעל מעק־קארטי, וואס געפינט זיך הארט לע־בען דעם באנג. אויסער דעם זענען אויך געווען נאך צוויי אמעריקאנער ביירגער וועלכע האבען זיך אויך אנגעשלאסען אן דער עקספעדיציע.

די דאזיגע עקספעדיציע איז איינגע־טליך ניט די ערשטע צו אונטערנעהמען אזא געוואגטע אונטערנעהמונג ווי קלעטע־רען אויף אזא אונגעהייער הויכען און דורכאויס מיט איז באדעקטע באנג, און צוליעב די שווערע באדינונגען וואס עס האט זיך געפאדערט צו דער דאזיגער אונטערנעהמונג, איז נאך קיין פריהער דינע עקספעדיציע ניט געווען ערפאלגרייך צו דערגרייכען זייער צייל. אלע האבען נעמוזט אויסגעבען די האפנונג צו דער־גרייכען דעם שפיץ פון דעם העכסטען באנג פון גאנץ נאר שווערע מיה און געפאר־ליכע איבערלעבונגען. דערגרייכט דעם שפיץ פון דעם העכסטען באנג אין דעם שטיין פון דורכגעלאָזט קיין מינוט און געלאָזט אויף אונזער געפעהרליכער קרי־כעניש איבער די פארשארפטע און שפי־ציגע אייז־בערג. דערווייל האבען מיר זיך ארומגעזעהן אז עס פעהלט אונז עסען, און מיר האבען ווידער אמאל אוועקגע־שיקט א טייל פון אונזער גרופע צום קינג קאול עקמפ נאך שפייז. דעם 20־טען יוני זענען זיי צוריק געקומען מיט שפייז און צוזאמען האבען מיר ווייטער אנגעהויבען צו פארקוועטשען אונזער ארבייט.

טראץ דעם וואס שרעקליכע קעלטען 12 אונטער זירא אויף 26 אונטער ביז עס האט דערגרייכט 32 אונטער זירא, און אזוי האט עס שוין אנגעהאלטען דעם גאנ־צען מאנ.

אזא מילדער וועטער איז דא נאטיר־ליך א זעלטענע ערשיינונג און מיר האבען דערפאר ניט דורכגעלאָזט קיין מינוט און גאנץ פריה האבען מיר זיך ווייטער אוועק־געלאָזט אויף אונזער געפעהרליכער קרי־כעניש איבער די פארשארפטע און שפי־ציגע אייז־בערג. דערווייל האבען מיר זיך ארומגעזעהן אז עס פעהלט אונז עסען, און מיר האבען ווידער אמאל אוועקגע־שיקט א טייל פון אונזער גרופע צום קינג קאול עקמפ נאך שפייז. דעם 20־טען יוני זענען זיי צוריק געקומען מיט שפייז און צוזאמען האבען מיר ווייטער אנגעהויבען צו פארקוועטשען אונזער ביירגער.

טראץ דעם וואס שרעקליכע קעלטען

האבען דערגרייכט דעם שפיץ פון דעם גרעסטען קענעדער בארג

די אידישע קהלה אין אייר־לאנד

וועניג איז אונז באקאנט די גע־שיכטע פון די אידען אין אייר־לאנד, אין וועלכער צייט אין איין בארעגנעבען האט דען האבען אנגעהויבען זיך דארטען צו באזעצען, און צו וואס פאר א שטופע זיי האבען דערגרייכט ביז איצט.

אונטער וועלכע עקאנאמישע און גייסטיגע אומשטענדען לעבען די אידען דארטען? וואס פאר א פארמע האט אי־דישקייט אדער די אידישע רעליגיע דארט אנגענומען צווישען די איידישע אידען, און אויף וואס פאר א מצב שטעהט דארטען די אידישע ערציהונג?

די דאזיגע פראגען זענען זעהר וויכ־טיג ווען מ'וויל זיך באקענען מיט דעם לעבען און עקזיסטענץ פון א קהלה בכלל און פון א אידישער קהלה בפרט אין א־ווילכען עס איז לאנד. און דערפאר האב־כען מיר די דאזיגע פראגען געשטעלט בדי מיר זאלען הערען וואס עס ענט־פערט דארויף אן אויטאריטעט וואס איז אימשטאנד צו געבען א קלאהרען ענט־פער אויף די אויסגערעכענטע פראגען.

מר. בערנארד שולמאן איז דער ער־רען סעקרעטאר פון דער דובלין היברו קאנגרעגעישאן אין אייר־לאנד. און איז אויסער דעם א פראמינענטער כלל־טוער און אנגעשטעלטער אין פיעלע וויכטיגע אמטען, ווי צ. ב. ש. אינספעקטאר אף פעקטארעס און טרייד באארדס אונטער דעם ארבייטער מיניסטעריום און אויך א בעאמטער אין פארשידענע דעפארט־מענטס פון דער איידישער אדמיניסטראי־שאן.

אלס אן ערהרען סעקרעטאר פון דער דובלין היברו קאנגרעגעישאן איז מר. שולמאן גוט באקאנט מיט דער לאגע פון די אידען דארטען, און איז אן אינטער־ווין מיט דעם לאנדאנער „דזשואיש קרא־ניקעל" זאגט ער אט וואס:

גענוי צו וויסען וועז אידען האבען זיך אנגעהויבען באזעצען אין אריילאנד, וויסט קיינער ניט, אבער לויט פאר־שפרייטע לענענדעס צווישען די איידישע אידען, האבען די ערשטע צוויי אידען וואס האבען זיך באוויזען אויף דער אי־ידישער ערד, געווען אין יאהר 1062. פון מעהר זיכערע קוועלען איז צו זעהן אז אינ'ם יאהר 1660 איז שוין אין דובלין געווען א שוהל אדער אזוי א מנין שטר־בעל וועגען דיזער שוהל האט מר. שול־מאן אויסגעזאגט אין אן אלטען בוך יענען דער אלטער שטאדט דובלין. אין דעם בוך ווערט געזאגט אז אין דעם דער־מאנטען יאהר האבען עטליכע רייכע סוחרים וועלכע זענען געקומען פון פאר־טוגאל, נענדיגדעם א שוהל אין קדעזי לעזען. דאס ווייזט אפילו אויך דער פאקט וואס די ערשטע אידישע קהלה אין דובלין איז געווען דורכאויס א ספרדי'שע, אבער ביסלעכווייז איז זי שפעטער גע־ווארען אשכנז'יש.

אין יאהר 1740 קומט צו נאך א אידישע שוהל אין דובלין, אין וועלכער עס דאוועגנט דער באקאנטען „פענסיל" קאהען. נערופען האט מען איהם „פענ־סיל", דערפאר ווייל ער איז געווען דער ערשטער פאבריקאנט פון בלייסטיפטען, און ווי עס ווערט איבערגעגעבען האט ער פון דעם געמאכט א גרויסען פארמע־גען. פון דעם דאזיגען פארמעגען האט ער א גרויסען טייל איבערגעלאָזט נאך זיין טויט פאר דער דובלין היברו קאנ־גרעגעישאן.

שפעטער צו, אין יאהר 1790 האט זיך די שוהל צוגעמאכט, און פון דא־מאלסט אן ווערט די שוהל־געשיכטע אי־ן בערגעריסען ביז'ן יאהר 1822, ווען א גע־וויסער דזש. קאהען — אפשר א קרוב פון דעם „פענסיל" קאהען, האט אוועק־געשענקט זיין הויז פאר־א שוהל. צו יע־נער צייט פון דער אונטערגאנג פון דער צווייטער שוהל אין יאהר 1790 ווערט אויך צום ערשטען מאל געגרינדעט א אי־דישער בית־עולם אין דובלין מיט דער אנטוויקלונגמונג פון א „עוויסען מייעקל פ. פילדיס, פון קריע לעען.

די צווייטע שוהל אדער מנין־הויז, וועלכע איז געגרינדעט געוואָרען אין יאהר 1822 האט עקזיסטירט ביז דעם יאהר 1830. שפעטער צו געפינט מען שוין אין דובלין א פערמאנענטע שוהל אנשטאט א מנין־שטיבעל. די דאזיגע שוהל האט עקזיסטירט ארום זעכציג יאהר, פון דעם יאהר 1830 ביז 1890, ווען דעם 4־טען דעצעמבער, אין דעם יאהר 1892 איז אין דובלין צום ערשטען מאל אין דער שוהל־געשיכטע געגרינדעט געוואָרען א שוהל, און איז געעפענט גע־וואָרען מיט די הייליגונגס צערעמאניעס פון טשיעף רבי דר. אדלער.

דיזע שוהל עקזיסטירט נאך היינט אויך, און איהר היינטיגער ראבבי איי־ן אברהם גודאנסקי, וועלכער איז שוין אין זיין אמט פאר די לעצטע פיער און צוואנציג יאהר.

וועגען דער אידישער ערציהונג אין אייר־לאנד האט מר. שולמאן גאר טרויר־עריגעס צו זאגען. אויב דאס אידישע אייר־לאנד קאן שטאלצירען מיט איהר לאנגער קייט פון שוהל־געשיכטע, קען זי אבער מיט גארנים שטאלצירען אויף דעם געביט פון אידישער ערציהונג.

ווי מר. שולמאן וויל האבען, איז די אידישע ערציהונג דארטען איינגאנ־צען פארנאכלעסיגט. אזוי אז דאס אי־דישע קינד האט קיין ברעקעל באגריף ניט וועגען אידישקייט און אידישער גע־שיכטע.

ראבבי דר. יצחק הערצאג האט לעצ־טענס אנגעהויבען: א צוזוועגונג צווישען די דארטיגע אידען, אז מ'זאל גרינדען א תלמוד־תורה, אבער לויט אלע ווארשיינ־ליכקייטען האלט עס נאך גאנץ ווייט פון פארווירקליכט ווערען.

מר. שולמאן איז אבער מיט דער האפנונג אז אזא ערציהונגס אנשטאלט וועט ענדליך דאך געגרינדעט ווערען וואו דאס אידישע קינד אין אייר־לאנד וועט קענען קריגען אן אמת אידישע ערציהונג.

גאט און מענש.

פון א. געלמאן.

וואס ווילסטו, גאט פון מענשען האבען? —
ער איז דאך מעהר נישט ווי א מענש!
פארוואס־זשע זאגסטו: „הייליג, מענש, זיך,
אזוי ווי איך דיין גאט בין הייליג!"?

וואס ווילסטו פון דיין גאט, מענש, האבען?
פארגעסטו, אז ער איז א גייסט? —
פארוואס־זשע שטאפסטו איהם מיט חומר
אין ווילסט זיין הימלישקייט נישט קענען?!

גאט און מענש, ווערט ביידע שלום!
יעדער היטען זאל זיין וועזן:
גאט, זיי הייליג דארט אין הימעל!
מענש, זוי מענשליך דא אויף דר'ערד!...

רעגינאַ פראַהבערג די באריהמטע אי־דיש־דייטשע ראמאן שרייבערין

פון דר. א. מארגאלין

זעהר וועניג דייטשע ראמאנען לע־זער ווייסען, אז די פאפולערע שריפט־שטעלערין רעגינא פראהבערג, וועלכע האט אין דער ערשטער העלפט פון מא־דיגען יאהרהונדערט געשפייזט די דייט־שע יוגענד מיט שאנענדע „ליעבעס אבענטייער" און פיקאנטע ערצעהלונגען, — איז א אידישע טאכטער, און אז איהר מיידעלשער נאמען איז אזוי „עכט נער־מאניש", ווי „סאלאמאן". רעגינא סא־לאמאן איז געבוירען געווארען אין יאהר 1783 אין הויז פון א בערלינער רייכען אידישען סוחר נאטהאן סאלאמאן, אדער „מאלאנג", וואו זי האט באקומען זעהר א אינטעליגענטע ערציהונג, אמער ניט קיין אידישע.

דער אלטער סאלאמאן האט פאר־פעהרט צווישען לויטער קריסטליכע גע־שעפטסלייט און קונים און האט געהערט צי די פיאנירען פון דער רעפארם באר־וועגונג, און רעגינא, וועלכע האט ארויס־געציינט שריפטשטעלערישע פעהיגקייט־טען נאך אין דער „מיטעל־שולע, האט פרוה געצוגען אויף די אויפמערק־שאמקייט פון דער דייטשער אינטעליגענץ און זשורנאליסטען וועלט און איז ווי צור־אמענגעוואקסען מיט דער לאנדס־קול־טור.

צו 18 יאהר האט זי געהייראט א געוויסען אידישען פינאנסיסט, מיט'ן נאמען פריעדלאנדער, אבער דער שידוך איז ניט געווען קיין גליקליכער. רעגי־נא איז געווען פארטאן מיט ליטעראטור און קונסט, און דער מאן — מיט מסחר. איין צד האט זיך מיט דעם צווייטען'ס באנרוף און באשעפטיגונג ניט אינטערע־סירט, ווייל די צוויי פארשידענע כא־ראקטערע האבען ניט הארמאנירט און געלעבט אין אזאנדערע וועלטען.

רעגינא פרידלאנדער האט זיך מיט איהר מאן געגט, און האט זיך פארבונ־דען מיט א קריסטליכען אקאדעמיקע־פון „ריטערליכען" יחוס. זי האט זיך גע'שמד'ט און באקומען דעם נאמען „רע־גינא פראהבערג". א קורצע צייט האט נאך די שריפטשטעלערין געוואוינט אין בערלין, וואו זי האט פארעפענטליכט א זאמלונג ערצעהלונגען און א פאר איינ־צעלנע נאוועלען מיט ראמאנטישע גע־מעז, ווי: „שמעריע פון דער ליעבע", „עקספעדע דער ליעבע", „שטאלץ און ליעבע", „דאס אפפער" א. א. וו., און אין יאהר 1813 האט זי זיך אריבערגע־וענגען קיין וויען, וואו זי האט געלעבט ביז צו איהר לעצטען טאג. דארטען האט זי מיטגעארבייט אין פארשידענע זשור־נאלען, האט געשריבען נייע ראמאנען („איינגענע און פרעמדע שולד") און האט אראפטירט א רייהעפראנצויזישע דראַ־מען, וועלכע זי האט ארויסגעגעבען אין א באזונדער קאלעקציע, אונטער'ן מיטעל „טעאטער".

נאָכ'ן יאהר 1820 האט רעגינא פראהבערג מעהר ניט געשריבען צוליעב אונבאקאנטע אורזאכען. דאס יאהר פון איהר טויט איז אויך געגען ניט באוואוסט אפילו צו אזא ביאגראף ווי מ. קייזער־לינג. מעגליך אז די נאוועליסטין האט שוין דאן מעהר ניט געלעבט, אבער איהר פאפולאריטעט אין דער דייטשער בע־לעטריסטיק איז געבליבען גרויס. רעגי־נא פראהבערג'ס ערצעהלונגען שילדערען מיט עכט ווייבליכער סענטימענטאליטעט און פיינפירלינגקייט די ליידען פון אומ־גליקליכע ליעבעס קרבנות, וועלכע ווערען פארבונדען נעגן זייער ווילען, אדער וועל־כע ווערען אנטוישט, צוליעב א דיסהאר־מאניע אין די באראקטערע און נעדאנקען פון די אלטאגעשפארטעניגע אומער־פאהרענע „גרויסע קינדער". די שריפט־שטעלערין, וועלכע איז געווען וויט פון אידישקייט, האט די ליעבע אידעאליזירט אלס מעכטיגסטען פאקטאר פון מענשלי־כען לעבען און שאפען, וועלכע שטעהט העכער פון אלע רעליגיאנען און טראדי־ציעס און קען דורכברעכען אלע שטערונ־גען אין וועג, ווייל דאס איז די נשמה פון דער נאטור.

פונקט ווי די נאטור קען קיינמאל ניט געענדערט ווערען אין איהר וועזען, נאך בייטען זיך א ווייל אין איהר אוי־סערליכער פארם, ווען זי דריקט זיך אויס, למשל, אין א שטורעם אדער פאר־פלייצונג, אזוי איז די ליעבע אומשטערב־ליך און פעזונפעסט אין איהר תוך, באטש זי דריקט זיך אמאל אויס אין יסורים, קעמפע און קראנקהייטען. ליע־בע, איז די אייביגע טרייב קראפט פון דער שעפונג און פון דער אנטוויקלונגס געשיכטע, און יעדע באוועגליכע מאשין מוז אין פראצעס פון שאפען און פרא־דוצירען ברענגען קרבנות...

אזא אידעאליזירונג אומגעפעהר האט רעגינא פראהבערג דורכגעפיהרט אין איה־רע שפאנענדע און רייצענדע ראמאנען, וועלכע האבען געפאנגען די פאנטאזיע און געפיהלען פון טויזענטער נייגעריגע לעזער.

די שריפטשטעלערין האט ניט לאנג געלעבט, ווייזט אויס, אבער זי האט פיעל געשאפען, און פאר דער אידישער קול־טור איז אין איהר פארלוירען געגאנ־גען א באדייטענדער פראדוקטיווער טא־לאנט. די דייטשע ביהנע באנוצט זיך ביז היינטיגען טאג מיט איהרע אדאפ־טירטע און לאקאליזירטע פראנצויזישע דראמעס, אין וועלכע עס איז שווער צו דערקענען דעם אורשפרונג.

„הכורה" אלס עראבע־רער פון לאנד ארבייט

ירושלים, 17־טען יוני (א. י. ק.)

די הינע צייוניסטישע עקזעקוטיווע שענקט זעהר פיעל אויפמערקזאמקייט צו דער עכטווילקונג פון די גרויסע אידישע ארבייטער גרופעס. וועלכע האבען זיך באזעצט אין די אלטע אידישע קאלאניעס מיט דעם צוועק צו אריינקריגען אין זייערע הענט די פארשיעדענע ארבייטען ביי די קאלאניסטען, און באזונדערס די לאנד־ווירטשאפטליכע, אום אזוי ארום צו פאר־דיענען זייערע לעבענס מיטלען און זיך איבען אין אלע צוויינגען פון דער אויס־בויאונגס ארבייט אין ארץ ישראל.

אויסער דעם, וואס די הינע ציוניס־טישע עקזעקוטיווע האט דיעזע גרופע שוין געשטיצט און שטיצט זיי נאך איצט מיט הלואות אויף דעם נויטיגען לעבענדי־גען און טויטען אינוועסטאר, האט איהר ארבייטס דעפארטמענט לעצטענס געגריי־דעט א ספעציעלע קאמיסיע מיט דעם צוועק צו שטודירען דעם צושטאנד פון אידישער ארבייט אין די קאלאניעס, דיע־זע קאמיסיע באשטעהט פון איין פארטרע־טער פון דערמאהנטען דעפארטמענט, איי־נער — פון דעם אגריקולטורעלען ראט און איינער פון דער הינער אידישער ארבייט־טער פעדעראציע, און זי האט שוין באר־זוכט די „חבורות" ווי דיעזע גרופעס דר־פען זיך, אין רחובות, חדרה און יבנאל, וואו זי האט אויסגעהערט פיי מיינונגען פון די גרופעס זעלבסט, פון די קאלאניס־טען און פון די ראטען אין די קאלאניעס. צווישען אנדערעס שטרעבט די קאמיסיע צו אויסגעפינען כיז א וועלכען גראד דיע־זע חבורות העלפען און ברענגען אין די אידישע קאלאניעס און אגריקולטורעלען ארבייטער עלעמענט.

קאמוניסטישער אויפ־שטאנד אין דער פראנ־צויזישער נייוויי

פאריז, יולי, 18.

די פאליציי האט אנדעקט א געפאלאנ־טען קאמוניסטישען אויפשטאנד אין דער פראנצויזישער נייוויי אין ברעסט, מעל־דען באריכטען, וועלכע זענען דא דער־האלטן געזואגט:

די פאליציי האט פארנומען א סך קאמוניסטישע ליטעראטור.

„ער אויפשטאנד איז געפאלאנט געוואר־דען אויף היינטיגען דעם 18־טען יולי, וועל־כען די קאמוניסטען האבען באצייכענט מיט'ן נאמען „רויטער נייוויי טאג" פיעלע ארעסטען זענען געמאכט געוואר־דען.

דעם לעזערס ווינקעל

ווערטער רעדאקטאר!

איך וואלט זעהר געוואלט אידר זאגען מיר געבען א שטיקעל פלאץ צו ענטפערען י. כ. ק. אויף זיינע לעצטע האר־מילטאנער נייעס.

איך וויל זיך ניט אנגעהמען האמילי־טאנער חשבונות וויל א סך באמערקונגען זיינע זיינען ווי אנגענומען פאר האמילי־טאן.

אבער אלס איינער וואס אינטערע־סירט זיך מיט דער תלמוד תורה וויל איך י. כ. ק. אויפוויזען אז ווען ער וואלט אריינקומען אין דער תלמוד תורה און גע־זעהן וואס פאר א לימודים מען לערענט דארטען, דאן וואלט ער ניט געמאכט די באמערקונג, אז ווייטער ווי מעביר זיין די סדרה געהט עס דארטען ניט.

אמת טאקע אז אין דער באארד אף עדיוקיישאן געפינען זיך אזעלכע אידען וואס זיינען פשוט א שטערונג פאר א מאדערנער תלמוד תורה, אבער די לעה־רער זענען קאמפעטענט נענוג צו זיין לעה־רער אין מאדערנסטער תלמוד תורה און זייערע תלמידים קומען ארויס פון זייערע קלאסען וויסענדיג און קאנענדיג א סך מעהר, ווי די קינדער פון דער ארבייטער רינג שולע וועלכע ער הויבט אין הימעל אריין.

אין אלגעמיין וואונדערט מיר זעהר אויף י. כ. ק. פאר זיין גוטע מיינונג ווע־גען דער ארבייטער רינג שולע, וויסענדיג אז ער איז א געגנער קענען אלעס וואס דער ארבייטער רינג טוט.

אבטוגנספאל

אייער שטענדיגער לעזער

מ. ב.

דער לאנגישער שלום פון דער בער־לינער אימיגראציאנס־באראטונג

אונטער'ן פארזיץ פון דר. מ. קריינין, איז אין בערלין לעצטע וואך פארבייקומען א קאנפערענץ, אויף וועלכער עס זענען אנווזעזענד געווען די טוער פון דעם אידישען אימיגראציאנס קאמיטעט, און א גרופע אידישע זשורנאליסטען. וועלכע האבען זיך געפונען אין בערלין, און אויף דער דאזיגער קאנפערענץ, האט דר. דעיאר, א פארטרעטער פונ'ם קאמיטעט אפגעגעבען אן אינטערעסאנטען באריכט.

אט זענען עטליכע אויסצוגען:

פון די הונדערט אין צוואנציג טויזענט אידישע אימיגראנטען, וועלכע פלעגען אמאל אויסוואנדערען פון אייראפע קיין אמעריקע, האבען לעצטען יאהר, אלס רעזולטאט פון דער קריזאטא, אויסגעוואנדערט בלויז ארום צעהן טויזענט.

פאר'ן לעצטען יאהר האבען אויסגעוואנדערט קיין ארגענטינא נא הענט צו 9000 אימיגראנטען; און קיין קאנאדע נאהענט צו 8000. „אונ־טער די איצטיגע אומשטענדען איז פאלעסטינא דאס לאנד וואס פאר־נעהמט דעם ערשטען פלאץ אין אידישער אימיגראציע", האט דר. דעיאר אנגעוויזען. פאר'ן לעצטען יאהר האבען קיין פאלעסטינא אויסגעוואנ־דערט מעהר אימיגראנטען ווי אין וועלכען עס איז אנדער לאנד.

באריכטעדזיג אז ארום אין ארום איז די אלגעמיינע צאהל אידי־שע אימיגראנטען פאר'ן לעצטען יאהר געווען נאהענט צו פערציג טויזענט, אייסער יענע וועלכע האבען אימיגרירט קיין פאלעסטינא, האט דר. דעיאר אנגעוויזען אז די לאנגע אין דער אימיגראציאנס ארבייט האט זיך זינט 1921 שטארק געביטען.

אנשטאט דעם וואס ביז 1921 איז געשטאנען די פראגע צו רעגולי־רען די גרויסע כוזאליע פון אידישער אימיגראציע, שטעהען מיר איצט איינגאנצען אין אנדער פראגע, פאר א פראגע פון געפינען נייע לע־דער פאר אימיגראציע.

אין זיין באריכט האט ער אויך איבערגעגעבען אז פערציג פרא־צענט פון די 7000 אידישע אימיגראנטען וואס זאלגערען זיך אין די איי־ראפייאישע פארטען, האבען געקלאגט א מעגליכקייט פון דער לאגע פון די איי־דישע פארטען, און דאס האבען געקומען אין בערלין, אויף דער דאזיגער קאנפערענץ, האט דר. דעיאר אנגעוויזען אז אין פוילען האבען זיך איצט אלע אידישע אימי־גראציאנס געזעלשאפטען פאראייניגט צו טאן געמיינזאמע חילפס ארבייט פאר די אימיגראנטען.

דאס זענען די אינטערעסאנטסטע פינקטען פונ'ם באריכט, אין דעם מוסר השכל איז דערפון לייכט ארויסצוזעהען.

די הייפט־פראגע ארום דער אידישער וואנדערונג איז יעצט די פראגע פון לענדער, וואהין מען זאל קענען איינוואנדערען.

און פאלעסטינע פארנעהמט יעצט דעם הייפט־פלאץ אין דער אידי־שער איינוואנדערונג, זאגט דער באריכט.

און צווישען די צוויי באמערקונגען איז פארהאן די לאגישע פאר־בינדונג.

פארגרעסערען די מעגליכקייט, אז פאלעסטינע זאל קענען אריינ־נעהמען וואס מעהר אידישע וואנדערער.

דאס איז דער רוף פון דער צייט!

דאס איז מעהר ניט קיין פראגע פון ציוניזם, נאר פון געפינען אן אפדאך פאר די אייביגע וואנדער.

און צו וואס פאר א פארטיי מען זאל ניט געהערען דארף מען ניט מורא האבען צו ציהען דעם לאגישען שלום פון דעם.

די טראגעדיע פון סט. דייווידס

די לעזער פון „זשורנאל" זייסען שוין וועגען דער טראגישער אדער העלדישער געשיכטע, וואס האט פאסירט אין סט. דייווידס, ווען די פרוי פון א באנק־מענעדזשער האט דערשאסען אן אוקראינער באנדיט, ווען דער לעצטער האט „געהאט אפ" אויף איהר מאן.

חוץ די פיעלע פארשיעדענע באריכטען ארום דער דאזיגער פאסי־רונג, איז אויך אנגעקומען פאלגענדע נייעס פון האמילטאן:

„דאס שפיעלען אויף דייס־פערד זויים אויס אומדירעקט צו זי', פארענטוואָרטליך פאר דעם, וואס מעט קאלידי איז געוואָרען א פאר־ברעכער, און האט באצאהלט מיט'ן לעבען, בשעת'ן איבערפאל מיטוואך פריה אויף דער אימפיריעל באנק אפטיילונג אין סט. דייווידס.

זיין אלמנה האט ערקלערהט, אז זי האט געגלויבט, אז איהר מאן האט געהאט אין באנק צוויי טויזענט דאלאר. און זיין באנק־ביכעל האט געצייגט אזא דעפאזיט, וואס איז געמאכט געוואָרען מיט א פאר וואכען צוריק. אבער טרס. קאלידי האט ניט געוואוסט פון דעם. אז ער האט פארשווענדט זיינע אפשפארונגען, ביז וואנען זי איז פריטאג געגאנגען אין באנק אריין „קעשען א טשעק" אין צוזאמענהאנג מיט איהר מאנ'ס לויה.

ווי פריינט פונ'ם טויטען באנדיט האבען ערקלערהט פאר דער פא ליציי, האט ער שטענדיג געשפיעלט אין פערד־רייסעס. און ביי די לעצטע האמילטאנער רייסעס, האט ער געשפיעלט אויף זעהר גרויסע סומען. עס איז איהם אבער געגאנגען שלימזדיג, און דעם לעצטען טאג פון די רייסעס האט ער אויך פארלוירען די לעצטע אפשפארונגען זיינע, פון די צוויי טויזענט דאלאר.

עס איז ניט די ערשטע ערשיינונג און אויך ניט די לעצטע — דער אומגליק איז אבער וואס מענשען לערנען זעהר וועניג פון אזעלכע טראגע־דיעס, אז ווי שטעטערלינגען ציהט זיי אלץ צום פייער, וואו מען צאהלט אפט אפילו מיט'ן לעבען.

רעדאקטאר זשורנאל

דער אידישער זשורנאל

דער אידישער זשורנאל

דער אידישער זשורנאל